

TOPLUM GENELİNİN PEK HİSSETMEDİĞİ BİR BÜYÜME YAŞANDI

Büyümenin manşet rakamı iyi gözükürken içeriğinde sıkıntılar gizli. Öte taraftan son çeyrek sanayinin ve özel tüketimin canlanmasını bekliyoruz. Bunun da etkisiyle Orta Vadeli Program'da %4 olarak öngörülen 2015 yılı ekonomik büyümesinin %3,7 civarında gerçekleşeceği tahmin ediliyor.

Üçüncü çeyrek büyüme rakamları sürpriz yaptı ve beklentilerin üstüne çıktı. Beklenti %3 iken gerçekleşme %4 oldu. Büyüme temposunda istikrarlı bir toparlanmadan söz edebiliriz. Bu toparlanma ile ilk dokuz aylık büyüme oranı da %3,4'e yükseldi, ilk altı ayda bu oran %2,9 idi. Ekim ayında güçlü gelen sanayi üretimi verileri sonrası büyüme oranının daha da yükselmeye devam etmesi bekleniyor. Dolayısıyla 2015 yılını %3,5'in üzerinde ve hatta %4'e yakın bir büyüme oranıyla tamamlayabiliriz.

Küresel bazda ise dünya ekonomisinin 2015 yılını %3 oranında bir büyüme ile kapatması bekleniyor. Büyüme oranı Euro Bölgesi'nde 1,5, gelişmiş ülkelerde 2,0, gelişmekte olan ülkelerde 4,0 düzeyinde gerçekleşecek gibi gözüküyor. Önümüzdeki yıl ise dünya ekonomisinin 3,6, Euro Bölgesi'nin 1,6, gelişmiş ülkelerin 2,2, gelişmekte olan ülkelerin ise 4,5 düzeyinde büyüyeceği tahmin ediliyor. Ancak büyüme belli ülkelerde yoğunlaşmış durumda. Örneğin gelişmekte olan ülkelerin 2015'de %4'lük büyüme oranına ulaşmasında dört ülke etkili: 6,8 ile Çin, 7,3 ile Hindistan ve 4,7 ile Malezya ve Endonezya. Gelişmiş ülkelerin büyüme oranını ise 2,6 ile ABD ve 2,8 ile İngiltere yukarı çekmekte. Japonya ve Euro Bölgesi henüz istikrarlı bir büyüme trendi tutturabilmiş değil.

Büyüme verilerinin sektörel detaylarına baktığımızda, en hızlı büyüyen sektörlerin %11 ile tarım ve %14 ile finansal hizmetler olduğunu görüyoruz. %1,4 oranında büyüyen sanayi sektörünün büyüme katkısı 0,4 puanda kalırken, %1,9 büyüyen inşaatın katkısı da 0,1 puan olmuş. Tarımdaki %11'lik üretim artışının büyüme katkısı 1,6 puan, hizmet sektörlerindeki ortalama %3,3 oranındaki büyüme ise 1,9 puan oldu.

M. Rifat HİSARCIKLIÖĞLU

TOBB Başkanı

Avrupa Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği

(Eurochambres) Başkan Yardımcısı

İslam Ticaret, Sanayi ve Tarım

Odası (ICCIA) Başkan Yardımcısı ve

Milletlerarası Ticaret Odası (ICC) Yönetim Kurulu Üyesi

baskanlik@tobb.org.tr

Özel tüketimde ikinci çeyrekte başlayan canlanmanın yavaşladığını görüyoruz. İkinci çeyrekte %5,5 artan özel tüketim harcamaları üçüncü çeyrekte %3,4 artmış. İkinci çeyrekte %11,7 artan özel sektör yatırım harcamaları üçüncü çeyrekte iyice yavaşlamış ve %0,7 azalmış. Kamu tüketim harcamaları %7,8 artarak ikinci çeyrek düzeyini korumuş. Buna karşılık kamu yatırım harcamalarındaki artış ikinci çeyrekte yüzde 1,4 iken üçüncü çeyrekte bu oran %0,5 olmuş.

Gerek tüketimde gerekse yatırımda ikinci çeyreğe göre bir miktar yavaşlama söz konusu. Diğer yandan stoklarda görülen artış 2013 üçüncü çeyreğinden bu yana en yüksek seviyesine ulaştığı görülüyor. Bu da üretim tarafında görülen canlanmanın talep tarafında o kadar kuvvetli olmadığını gösteriyor. Nitekim iç talepteki kısmi yavaşlamaya ek olarak ihracatta da %0,6'lık düşüş gerçekleşmiş.

Ekonomi TL bazında büyümekle birlikte, döviz kurlarındaki artıştan dolayı dolar bazındaki küçülme %14'ü buldu. Milli gelir 800 milyar dolardan 742 milyar dolara geriledi. Kişi başı gelirse 10 bin doların altına geriledi ve 9,5 bin dolara düştü. Büyüme rakamı yüksek gözükse de, ayrıntılara bakıldığında bunun genele yayılmadığı görülüyor. Tüm sektörler için yaygın ve sürdürülebilir düzeyde yüksek bir büyüme henüz söz konusu değil.

Ekonominin %70'ini oluşturan hane halkı tüketimi 2,2 puanlık bir katı veriyor. Yani büyüme oranının yarısı buradan gelmiş. Kalan büyüme stok artışından 1 puan ve kamu harcamalarından 0,8 şeklinde. Büyümenin kalitesi anlamında büyük önemi olan ihracat ve yatırımlar büyümeye neredeyse hiç katkı yapmamış.

Sektörel bazda da ekonominin yaklaşık yarısını meydana getiren sanayi, inşaat ve ticaret sektörlerinin ortalama yıllık büyüme oranı üçüncü çeyrekte sadece %1,2 olarak gerçekleş-

miş. Bu sektörlerin dönemsel büyümeye katkıları da toplamda ancak 0,4 puan. İmalat sanayi 0,3, ticaret 0,1, inşaat 0,1 gibi çok düşük katkılar vermiş. Ama finansal hizmetlerde çarpıcı bir büyüme var. Buradan büyümeye 1,6 katkı gelmiş. Tek başına hizmetler sektörünün büyümeye katkısı 2,8 puanı bulmuş.

Ayrıca veriler üst gelir gruplarında tüketim artışının yüksek, alt gelir gruplarındaki tüketimin düşük seviyede olduğunu gösteriyor. Vatandaşın büyümeyi hissetmemiş olmasının bir nedeni bu. İş dünyasının büyümeyi hissetmemiş olmasının nedeni de yatırım ve ihracatın yatay seviyede seyretmiş olması.

Bir diğer ilginç durumda tarımda gözüküyor. Gıda harcamalarında milli geliri 1 puana yakın küçültecek bir daralma yaşanmış. Ama tarımdaki büyüme milli geliri 1,5 puan artıracak kadar önemli bir büyüme meydana gelmiş. Normalde tarımsal üretimin bu kadar büyüdüğü bir çeyrekte fiyat düşüşleri yaşanmalıydı. Ama tersine dünya fiyatları bile düşerken bu çeyrekte tarım ve gıda fiyatları hızlı bir artış gösterdi. Gıda ve içecek gibi temel harcamalar düşerken, eğlence harcamalarının %10 artması ve bunun da büyümeye yarım puan katkı vermesi de ayrıca ilginç gözüküyor.

Sonuç olarak toplum genelinin pek hissetmediği bir büyüme yaşanmış. Bu nedenle manşet rakamı öne çıkarıp fazlasıyla iyimser yorumlar yapmak doğru olmayabilir. Hele FED faiz artışının getireceği yeni ortamı, Suriye ve Rusya ile yaşanan krizleri de düşündüğümüzde.

Özetle zarf iyi ama mazruf sorunlu. Büyümenin manşet rakamı iyi gözükürken içeriğinde sıkıntılar gizli. Öte taraftan son çeyrek sanayinin ve özel tüketimin canlanmasını bekliyoruz. Bunun da etkisiyle Orta Vadeli Program'da %4 olarak öngörülen 2015 yılı ekonomik büyümesinin %3,7 civarında gerçekleşeceğini tahmin ediyor.